

Nr 66.

Ankom till Riksdagens kansli den 27 mars 1911 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inställande af inköp för statens räkning utaf skogar och jordområden af kronodonationsnatur.

(2:a Afd.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion, nr 234, har herr *J. Hasselquist* hemställt, att Riksdagen ville besluta att fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på vissa i motionen omförmälda förhållanden med erinran, att alla inköp för statens räkning af sådana skogar och jordområden af kronodonationsnatur, till hvilka äganderätten kan anses omtvistad, eller å hvilka kronan eventuellt kan komma att framställa anspråk, böra inställas.

Till stöd härför har anförts följande:

»Vid tre föregående riksdagar har Andra kammaren beslutat att hos regeringen begära utredning angående kronans jorddonationer till industrien, och vid sistförflutna riksdag har äfven Första kammaren instämt i att en utredning angående vissa sådana kronodonationer samt deras återförvärfvande till kronan vore önskvärd. Förslaget om en skrifvelse till regeringen om utredning afböjdes endast på den grund, att det kommit till utskottets kännedom, att en sådan utredning redan satts i verket. På grund af åtskilliga framställningar härom har regeringen i remiss till kammarkollegium begärt dess yttrande, hvarpå kollegium ått sakkunnig ämbetsman inom kollegium öfverlämnat denna utredning.

Men medan denna utredning pågår, bedrifves en trafik, på hvilken jag härmed har velat fästa Riksdagens uppmärksamhet. Vid en blick på uppgifterna öfver af kronan verkställda jordinköp kan det ej undgå någon, att dessa köp i så stor utsträckning omfattat sådana skogsområden, som utgöras af f. d. kronodonationer eller just sådan mark,

rörande hvilka utredning om bland annat dess återvinnande till kronan utredning pågår. Det kunde ju synas rimligt, att inköp af sådan mark kunde uppskjutas, tills ifrågavarande utredning afslutats och beslut fattats om hvilka åtgärder, som med anledning därpå kunna komma att vidtagas. Annars kan det ju lätt inträffa, att kronan efter nu gällande priser inköper jord, som rätteligen redan förut tillhör kronan, och som ursprungligen varit kronojord, men mot de i äldre förordningar stadgade obetydliga afgifter af kronan till bruk eller andra industrier öfverlätit.

Sådana köp, där kronan inköpt sin egen mark, synas redan ha försiggått. Sålunda inköpte kronan år 1898 af Grönzinka bruk i Gestrikland för 360,000 kronor åtskilliga hemman i By och Öster Fernebo socknar, Gefleborgs län, bland hvilka hemman förekommer ett, som tydligen i köpekontraktet angifves som rekognitionshemman. Hemmanets namn är Axelsberg nr 1, utgörande 2 hela mantal. År 1839 försålde samma hemman af kronan till Grönzinka bruksägare för 130 rdlr och 14 skilling, utgörande föreskrifven 6 års kronoränta. Hemmanets taxeringsvärde var år 1903 85,000 kronor. Uppgift om det pris, kronan vid återköpet 1898 betalade, har ej kunnat vinnas, enär vid förfrågan härom i domänstyrelsen svarats, att värderingshandlingarna, där värdet å hvarje särskildt hemman för sig upptagits, ej vore offentliga handlingar.

Här har sålunda kronan inköpt och efter full värdering betalt mark, till hvilken äganderätten åtminstone är betydligt omtvistad. Samma förhållande torde äga rum beträffande kronans inköp af hemman från Forsbacka bruk, Gefleborgs län, åren 1899 och 1901, från Nisshytte och Risshytte bruk, Kopparbergs län, år 1898, från Björnhyttan, Kopparbergs län, år 1908, från Uttersbergs nya aktiebolag i Skinnskattebergs m. fl. socknar i Kopparbergs län år 1898, från Klotverkens bruksaktiebolag, köpesumma 1½ million, år 1899, då en stor mängd hemman, däraf en stor del af rekognitionsnatur, inköptes. I detta senare köp torde ha ingått hufvudmassan af de hemman, som kronan år 1858 för 198 rdlr och 38 skillingar 6 runst. försålde till Klotverkens innehafvare efter den gamla grunden för skatteköp af rekognitionsskogar. Köpeskillingen skulle nämligen då beräknas efter 6 års kronoränta utom en viss afgift till Vadstena krigsmanshuskassa.

Staten har tydligen blifvit rätt grundligt uppskörtad vid dessa affärer. Utom den naturliga önskan, att ett fortsättande på denna väg måtte förhindras, kommer därtill ännu ett skäl, hvarför jag velat fästa Riksdagens uppmärksamhet vid saken. Det kan nämligen lätt tänkas,

att, om frågan angående återvinning af rekognitionsskogarna kommer på allvar upp, många af dessa skogars nuvarande innehafvare skola skynda att hembjuda dem till staten för inlösen för att i tid göra en god affär. Det är nödvändigt, att en sådan trafik stäffas. Frågan om rekognitionsskogarna måste först i hela sin vidd utredas. Huru än denna utredning utfaller, lider ingen skada af ett sådant uppskof, som här föreslås.»

Motionären, som själf uppgifver, att åt sakkunnig person inom kammarkollegium uppdragits att verkställa utredning rörande kronans jorddonationer åt industrien och deras återförvärfvande åt kronan, gör i sin motion gällande att, under det denna utredning pågår, inköp för statens räkning sker af skogsområden, hvilka utgöras af f. d. kronodonationer eller just sådan mark, som berörda utredning afser, och påkallar med anledning häraf en framställning från Riksdagens sida till Kungl. Maj:t i syfte att inköp för kronan af sådana skogar och jordområden, till hvilka äganderätten kan anses omtvistad eller å hvilka kronan eventuellt kan komma att framställa anspråk, inställas. Till stöd härför åberopar motionären åtskilliga fall, där enligt hans förmenande inköp skett af mark af ifrågavarande slag, hvartill äganderätten varit omtvistad.

Utskottet.

En granskning af dessa exempel gifver emellertid vid handen, att därmed afsedda inköp ägt rum, innan ofvan omförmälda utredning blifvit påbörjad.

Utskottet, som icke varit i tillfälle att utröna, huruvida äganderätten till den sålunda försålda marken verkligen kunnat anses tvistig, håller före, att i anledning af samma utredning och då uppmärksamheten blifvit behörigen fäst å hithörande förhållanden Kungl. Maj:t utan någon särskild framställning från Riksdagens sida med all visshet kommer att tillse, att inköp af sådan mark, hvarå kronan kan hafva skälig anledning att framställa anspråk, icke kommer att ske. Vid sådant förhållande kan utskottet icke biträda motionen och får därför hemställa,

att ifrågavarande motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 mars 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation

af herrar *D. Persson, G. Jansson, G. A. E. Kronlund* och *S. Linders*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

Den nu föreliggande framställningen synes värd allt beaktande. Det lärer nämligen icke böra få ifrågakomma, att staten verkställer inköp af sådan mark, hvarpå staten måhända själf kan framställa berättigade anspråk. Ehuru utskottet icke kunnat bilda sig ett giltigt omdöme i afseende å äganderätten till de särskilda markområden, som i motionen omförmälas, då härför erfordrats en ingående undersökning i hvarje särskildt fall, håller dock utskottet före, att, då fråga kunnat uppstå om dessa områdens återförvärfvande till kronan utan särskild ersättning, något inköp icke hade bort ske, därest efter verkställd utredning det befunnits, att kronan kunde framställa några anspråk i dylikt hänseende. Då det enligt utskottets förmenande icke synes vara utslutet, att, innan den i motionen omförmälda, inom kammarkollegium pågående utredningen rörande kronans jorddonationer till industrien blifvit slutförd, sådana skogsområden, som kronan möjligen kan återvinna, kunna ifrågakomma till inköp för statens räkning, får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t framhålla önskvärdheten af att inköp för statens räkning icke sker af sådana kronodonationsjordar, å hvilka kronan kan hafva skälig anledning att framställa anspråk.

Det skulle här antecknas, att herr *Aaby A. W. Ericsson* icke deltagit i förestående ärendes behandling och grefve *R. G. Hamilton* icke i dess slutliga behandling inom utskottet.
